

Početnica za harfu

Rački, Nives

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:337571>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

III. ODSJEK

NIVES RAČKI

POČETNICA ZA HARFU

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

III. ODSJEK

POČETNICA ZA HARFU

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv.prof.art. Diana Grubišić Ćiković

Student: Nives Rački

Ak.god. 2020./2021.

ZAGREB, 2021.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

izv.prof.art. Diana Grubišić Ćiković

Potpis

U Zagrebu,

Diplomski rad obranjen

POVJERENSTVO:

Zahvaljujem svojim roditeljima Diani i Ozrenu što su uvijek vjerovali u mene, podržavali me i poticali na rad i napredak tijekom školovanja. Puno hvala sestri Aneli što mi je pomogla oko otklanjanja mnogih tehničkih poteškoća prilikom pisanja rada. Hvala bratu Viktoru i baki Maci na pruženoj ljubavi i podršci. Također zahvaljujem kolegici i prijateljici Mariji Klepo na prijevodu i savjetima prilikom pisanja rada. Svojoj prvoj profesorici harfe Biserki Krčelić, zahvaljujem što mi je otkrila svijet harfe. I na kraju zahvaljujem profesorici i mentorici Diani Grubišić Ćiković što me je vodila kroz studij harfe.

Sadržaj

1. <i>Uvod</i>	7
2. <i>Prije početka učenja</i>	8
2.1. Keltska harfa – konstrukcija i značaj.....	8
2.2. Držanje tijela za harfom	11
2.3. Postava ruke i prstiju	12
3. <i>Učenje sviranja</i>	14
3.1. Sviranje drugim prstom	14
3.2. Sviranje prvim prstom	17
3.3. Sviranje trećim prstom	19
3.4. Sviranje četvrtim prstom	21
4. <i>Osnovni elementi tehnike</i>	23
4.1. Postavljanje trozvuka i četverozvuka- rastavljeno	23
4.2. Secco intervali i akordi.....	29
4.3. Pedalizacija.....	35
5. <i>Efekti</i>	36
6. <i>Dueti</i>	39
7. <i>Zaključak</i>	41
8. <i>Literatura</i>	42
9. <i>Popis slika</i>	43

Sažetak

Tema ovog diplomskog rada inspirirana je mojom ljubavlju i zanimanjem za pedagogiju. Proučavanje harfističkih metoda i početnica motiviralo me je na sažimanje literature s tog područja u početnicu. Cilj početnice je objediniti i sastaviti pregled harfističke tehnike koju obrađujemo početkom glazbene naobrazbe. Početnica je pisana u svrhu diplomskog rada stoga nije u potpunosti prilagođena djeci kako bi pravila pisanja diplomskog rada bila zadovoljena.

Ključne riječi: početnica, harfa, tehnika sviranja

Abstract

The topic of this thesis has been inspired by my love and interest for pedagogy. The study of harp methods and beginner books has motivated me to summarize known resources from the field of harp teaching into a unified beginner book. The aim of this beginner book is to encompass and present an overview of different harp-playing techniques used to introduce beginners into their musical education. This beginner book was initially written in order to be presented as a thesis, so it has not fully been appropriated for children.

Key words: beginner book, harp, harp-playing technique

1. Uvod

Počeci učenja svakog instrumenta uvijek su veliki izazov te osjetljiv zadatak budući da se radi o temeljima glazbenog obrazovanja. Odnos profesora i učenika bitan je preduvjet usvajanja znanja sviranja. Prilagoditi učeniku osnove tehnike sviranja na način da je zabavno i interesantno nužno je u uspješnom glazbenom školovanju. Harfistička literatura sadrži početnice američkih autora koje su prilagođene djeci, no nažalost kod nas nisu poznate (Deborah Friou: *Basic muscle memory*; S. Miligan: *Fun from the first*; A. C. Gaudet: *Tempo Time Harp Adventures*; I. Frouvelle: *Play the harp with Charlie the Kitten*, Metoda *Harpologie*; itd.). Učitelji harfe u Hrvatskoj koriste metode Henriette Renie i Marie Grossi te za djecu prilagođene početnice: *Zlatna harfa* (D. Bouschaud) i *Sviram harfu* (G. Bossio). U navedenim početnicama nalazimo pretežno pjesmice i skladbe za harfu dok je tehnički aspekt sviranja zastupljen u harfističkim metodama. Spoj tehničkog aspekta metoda sa djeci prilagođenim početnicama motivacija je za pisanje ove početnice. Koncentriravši se na tekstualna objašnjenja kako, zašto i na koji način svirati pokušala sam sadržaj približiti djeci koliko je god to bilo moguće s obzirom na stručnu formu diplomskog rada. Tekst prate prikladne tehničke vježbe i skladbe.

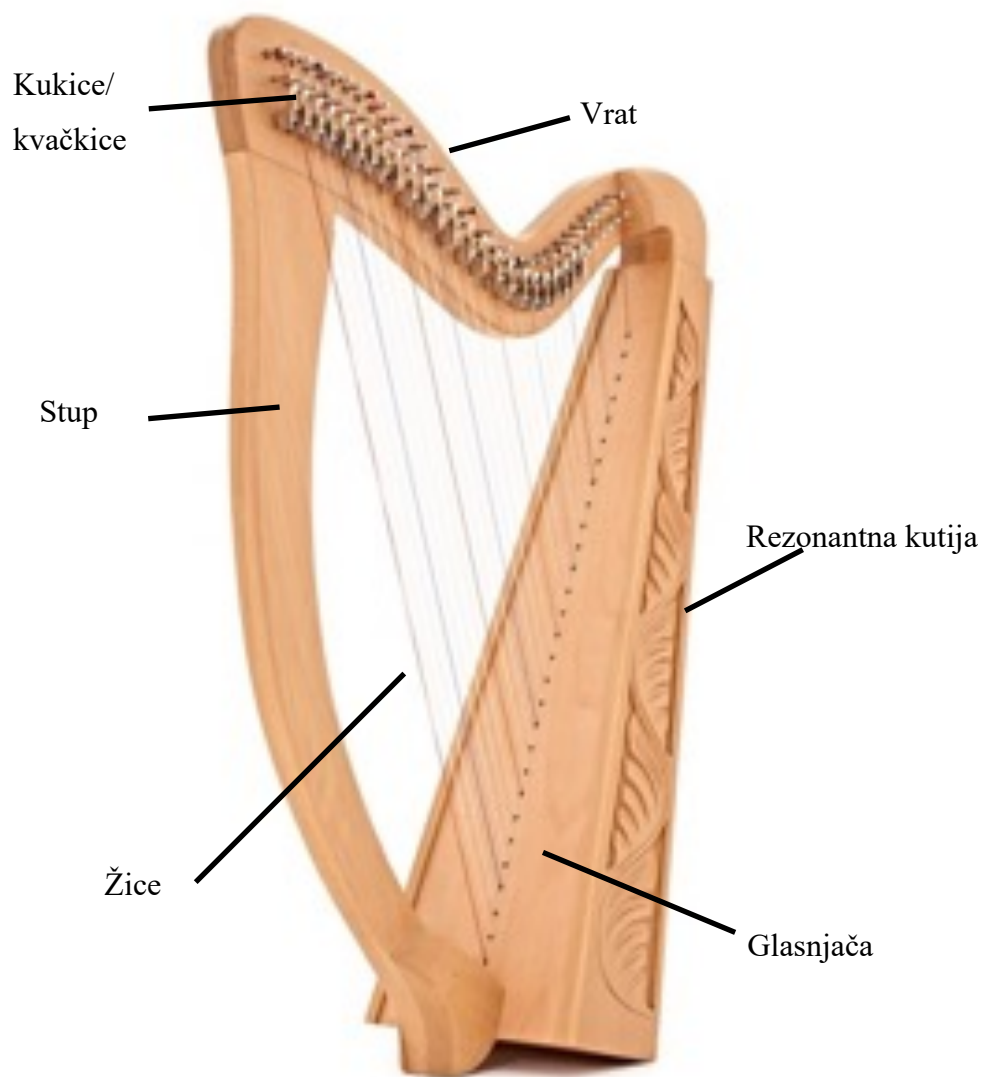
2. Prije početka učenja

Već u III. tisućljeću prije Krista nailazimo na žičane trzalačke instrumente poput harfe na područjima Azije, Afrike i južne Europe. Tijekom svoje dugačke povijesti harfa se razvijala i unapređivala u skladu s vremenom, no osnovan oblik instrumenta, način sviranja i proizvodnja tona ostali su isti. U mnogim državama diljem svijeta harfa je nacionalni instrument. Keltska harfa nacionalni je simbol Republike Irske i nalazi se na grbu i kovanicama irskog eura. U pokrajini Tirol njeguje se tradicija izgradnje i sviranja narodne tirolske harfe. Diljem Južne Amerike harfa nalazi mjesto u tradicionalnim glazbenim sastavima poput tamburice u Slavoniji. Navedene harfe međusobno se razlikuju izgledom, bojom zvuka i tehnikom sviranja no tipičan kutni oblik i položaj žica već na prvi pogled odaju pripadnost istoj vrsti instrumenta. U klasičnoj glazbi koriste se keltska i pedalna harfa, stoga ćemo se s njima detaljnije pozabaviti.

2.1. Keltska harfa – konstrukcija i značaj

Keltska harfa, popularno - mala harfa, visine od 80 do 140 centimetara, ovisno o modelu ima između 22 i 38 žica. Teži od 5.5 do 15 kilograma.

Ovo je harfa na kojoj započinjemo glazbenu naobrazbu. Žice na harfi obojene su u tri različite boje: crvenu, plavu i žutu. Na crvenim žicama dobivamo ton C, na plavim F, dok ostale tonove dobivamo na žicama žute boje. Kako bismo povisili ili snizili visinu pojedinog tona ugrađene su takozvane "kukice" ili "kvačice", koje pomicanjem skraćuju žicu i ton se povisuje za pola stupnja. One se nalaze na vratu harfe te ih možemo doseći lijevom rukom. Rezonantna kutija je mjesto gdje se proizvodi zvuk nakon vibracije žice. Stražnja strana rezonantne kutije sadrži nekoliko pravilno raspoređenih otvora. Otvori na rezonantnoj kutiji omogućuju nam umetanje žica kroz glasnjaču. Glasnjača je ploha koja se nalazi s gornje strane rezonantne kutije.

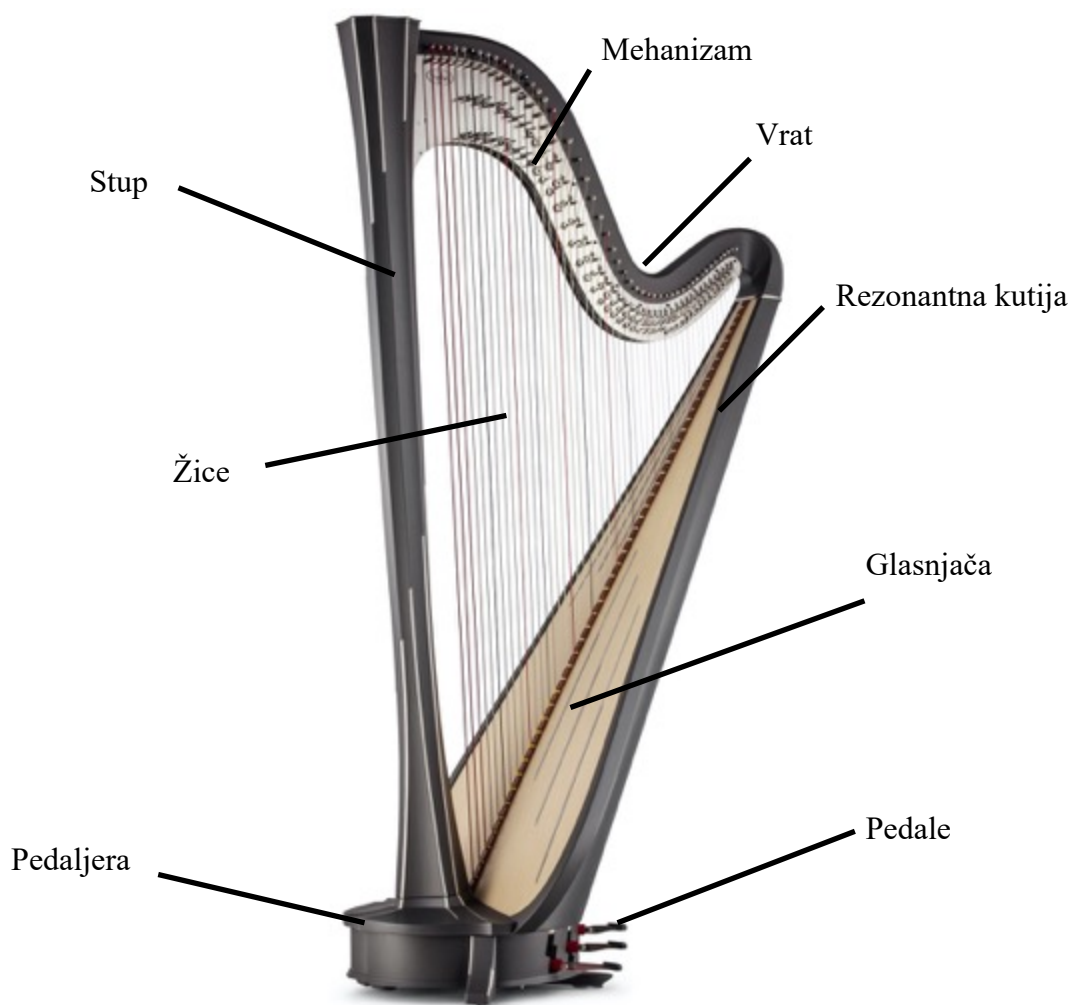

Slika 1. Konstrukcija keltske harfe

Keltsku harfu koristimo do 3.razreda osnovne škole prije prelaska na pedalnu harfu.

2.2. Pedalna harfa – konstrukcija i značaj

Pedalnu harfu popularno zovemo i velika harfa. Visoka je između 175 i 185 centimetara, teži oko 40 kilograma te ima 47 žica. Žice su joj također plave, crvene i žute boje, kao i na keltskoj harfi. Razlika između keltske i pedalne harfe (osim u veličini i broju žica), nalazi se upravo u njenom nazivu! Pedalna harfa umjesto kukica ima 7 pedala. Svaka pedala ima 3 položaja: za sniženi ton pedala je u gornjem položaju, za razriješeni ton pedala je u srednjem položaju, a za povišeni ton pedala je u najnižem položaju. Pomoću pedala možemo svirati u svim tonalitetima. Pedale su šipkama, koje prolaze kroz stup harfe, povezane sa složenim mehanizmom koji se nalazi na vratu harfe. Unutar mehanizma nalaze se tisuće sitnih kotačića i poluga koji se pokreću promjenom položaja pedala te skraćuju ili otpuštaju žice u željeni položaj.

Slika 2. Konstrukcija pedalne harfe

2.2. Držanje tijela za harfom

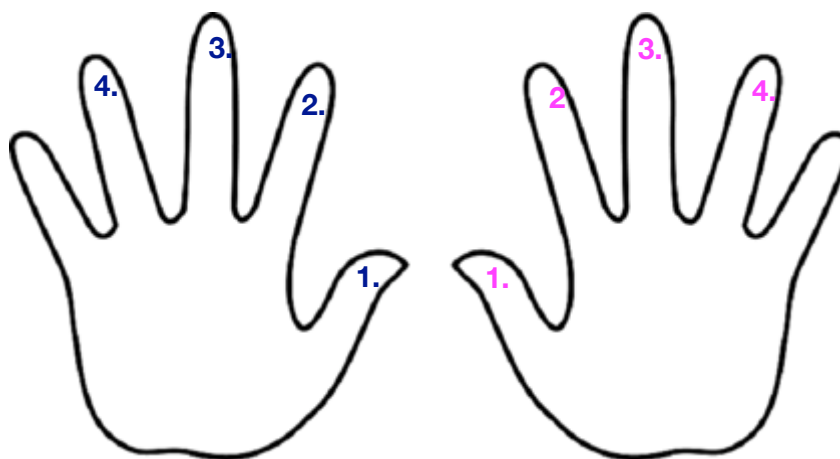
Položaj tijela tijekom sviranja harfe izuzetno je važan. Održavajući pravilni položaj tijela postizemo stabilnost i opuštenost, olakšavajući time proces vježbanja i muziciranja. Za sviranje keltske i pedalne harfe vrijede slična pravila. Potreban nam je dovoljno visok stolac kako bi nam stopala uvijek bila čvrsto na podu. Noge blago raširimo i smjestimo harfu između njih. Na stolcu sjedimo isključivo na stražnjici, a ne na nogama - bliže rubu, ne skroz do kraja –oslanjajući se na noge. Leđa su nam uspravna no istovremeno blago opuštena kako ne bi došlo do kočenja i bolova u leđima. Harfu naslanjamo na desno rame i podupiremo ju koljenima. Ramena su nam opuštena, a ruke u blago podignutom položaju. Zglob desne ruke naslanjamo na rub glasnjače blago podižući lakat. Zapamtite, ne pokušavamo letjeti, zato lakat ne smije biti previsoko, ali jednako tako ni prenisko. Lijeva ruka slijedi ista pravila osim što ju ne naslanjamo. Kako bih pobliže opisala položaj laktova prilikom sviranja predstaviti ću vam jednu kratku vježbicu: zamislite da vozite bicikl i postavite ruke na volan. Dobiveni položaj laktova i ruku prenesite na žice.

Slika 3. Držanje tijela za harfom

2.3. Postava ruke i prstiju

Harfu sviramo koristeći obje ruke i četiri prsta - sve osim malog prsta. Prste označavamo brojevima kako bi nam snalaženje i čitanje skladbi bilo lakše i jednostavnije. Slika prikazuje prste označene brojevima: palac zovemo prvim prstom, kažiprst drugim, srednjak trećim, a prstenjak četvrtim prstom.

Slika 4. Prsti koje koristimo u sviranju harfe

Gornje notno crtovlje sviramo desnom rukom, a donje lijevom.

*arrangements by
Fabrizio Ferrari*

Jingle Bells

J. Pierpont (19th c.)

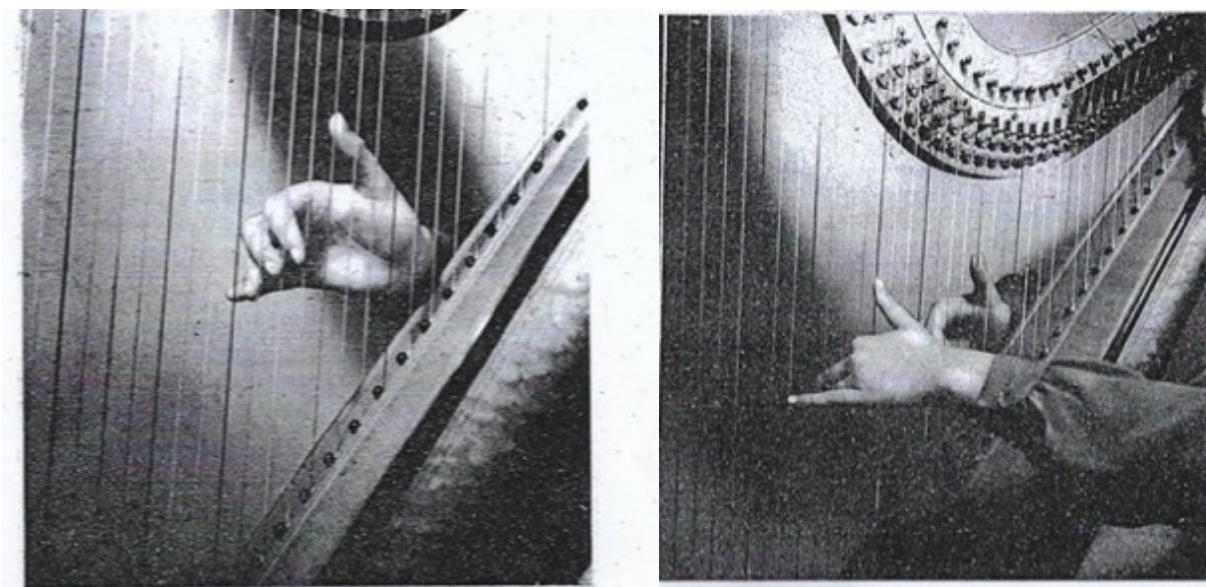
Allegretto

The image displays a musical score for 'Jingle Bells' in G major and common time. It consists of two systems of music. The first system shows the first four measures, with the right hand playing a melody and the left hand providing a bass accompaniment. The second system shows the next four measures, continuing the melody and accompaniment. The notation includes treble and bass clefs, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The tempo marking 'Allegretto' is placed above the first system.

Slika 5. Prikaz notnog crtovlja

Kako bismo pravilno naučili postaviti ruke za sviranje koristit ćemo se s nekoliko metoda.

- Za prvu nam je metodu potrebna loptica veličine približne onoj za tenis. Uzet ćemo ju u ruku i nježno obujmiti, a onda je izvaditi iz ruke zadržavajući dobiveni oblik šake. Palac ćemo podignuti u vis, okomito u odnosu na ostatak prstiju kako bismo dobili približno pravi kut. Isti postupak ponoviti ćemo s drugom rukom. U tom položaju prste možemo položiti na žice i postava ruke je riješena!
- Ako naiđemo na poteškoće s prvom metodom ne treba se zabrinjavati, uvijek postoje drugi načini. Sljedeća metoda je spojiti ruke u oblik pištolja. Da, dobro ste pročitali! Srednjak, prstenjak i mali prst potrebno je prekrížiti i uviti oko šake, kažiprste spojiti i ispružiti prema meti, a palčeve spojiti i podignuti prema stropu. Nakon dobivenog željenog oblika kažiprste ćemo prekrížiti poput ostalih prstiju dok ćemo palčeve držati netaknute. Zatim ćemo lagano opustiti ruke i razdvojiti ih tako da zadržimo u konačnici željeni zaobljeni oblik prstiju.

¹Slika 6. Postava ruke

Žice trzamo jagodicama prstiju. Svaki prst stavljamo na žicu, tako da zahvati žicu jagodicom, a pritom uvijek pazimo kako bi položaj ruke ostao ispravan. Nakon što smo naučili kako postaviti ruke na žice vrijeme je da se upoznamo s osnovnim pravilima sviranja ruku istovremeno. Harfa se svira na sredini duljine žica. Žice višeg registra su kraće i pretežno ih sviramo desnom rukom, dok su žice dubljeg registra duže i sviramo ih lijevom rukom. Lijevu ruku postavljamo neznatno niže od desne. Kada su četvrti prst (prstenjak) desne ruke i prvi prst (palac) lijeve ruke postavljeni u otprilike istoj razini znamo da su nam ruke postavljene na pravilnoj visini.

¹Grossi, Maria, Metodo per arpa, G. Ricordi&CO., Milano, 1946. Uvod, Str.4

3. Učenje sviranja

Početak sviranja harfe veoma je zabavan. Samo jednim trzajem žice dobivamo ugodan zvuk te ubrzo čujemo i vidimo rezultate svog truda i rada. Osim nas i drugi uživaju u našem muziciranju čime bivamo nagrađeni pljeskom poslije svakog nastupa.

3.1. Sviranje drugim prstom

Kada smo usvojili postavu ruke, krećemo svirati isključivo drugim prstom (kažiprstom) kako bi se upoznali s pravilnim načinima artikulacije i osjetili kakav je osjećaj trzanja žice.

Ruku postavljamo na jedan od prethodno objašnjenih načina. Kada je ruka u pravilnom položaju, peti, četvrti i treći prst zatvaramo u dlan, drugi prst ostaje ispružen u poziciji na žici, a prvi prst opuštено oslanjamo na početak drugog prsta, kraj njegovog zgloba. Ostali prsti kojima ne sviramo (treći, četvrti i peti) opuštени su i slobodni, ne smiju biti stisnuti u dlanu kako ne bi došlo do kočenja. Prst trzamo duboko u dlan. Kada zatvorimo drugi prst u dlan, blago podižemo šaku prema zglobu kako bi opustili ruku. Prije sviranja vježbi i skladbi preporučuje se sviranje bez nota kako bi postigli slobodu pokreta.

Prilikom sviranja tehničkih vježbi, prvo sviramo svaku ruku zasebno kako bismo pažljivo pročitali notni tekst.

tehnička vježba za 2. prst

♩ = 60

Slika 7. Vježba za drugi prst

²Slika 8. Vježba sa skokovima (za snalaženje na žicama)

Oznaka je za utišavanje žica nakon ili tijekom sviranja, a izvodi se dlanom i skupljenim prstima.

³Slika 9. Oznaka za utišavanje žica

Ime skladbe *Rot und Schwarz* prevedeno s njemačkog jezika na hrvatski znači crveno i crno. Zbog tamnoplave boje F žica neki harfisti nazivaju ih crnima. Nakon što proučimo note vidjet ćemo kako nam ime skladbe govori po kojim žicama sviramo. Skladba je skladana u F – dur tonalitetu koji ima snizilicu B, no na zaglavlju nota skladateljica je napisala napomenu kako predznak B (sniženi ton H) nije potreban i kako se skladba može svirati u C – duru.

Učitelj ili učiteljica pomoći će nam u čitanju nota i ritma.

²McDonald, Susan. Rollo, Wood, Linda. Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str. 28.

³Garnier, Frederique, The Harpist Workbook, Editions Translatiques, Pariz, 1987. Str.29

Rot und Schwarz

22 string harps, C-c and G-g

no B flats are needed
may be played on harps tuned in C major

Barbara Ann Fackler

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a 4/4 time signature. It contains three measures of music: the first measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E; the second measure has a quarter note F, a quarter note G, a half note A, and a half note B-flat; the third measure has a quarter note C, a quarter note D, a quarter note E, and a quarter note F. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature, and contains three measures of rests.

The second system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat and a 4/4 time signature. It contains three measures: the first measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E; the second and third measures are rests. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. It contains three measures: the first measure is a rest; the second measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E; the third measure has a quarter note F, a quarter note G, a half note A, and a half note B-flat.

The third system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat and a 4/4 time signature. It contains three measures: the first and second measures are rests; the third measure has a quarter note C, a quarter note D, a quarter note E, and a quarter note F. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. It contains three measures: the first measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E; the second measure has a quarter note F, a quarter note G, a half note A, and a half note B-flat; the third measure is a rest.

The fourth system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat and a 4/4 time signature. It contains three measures: the first measure is a rest; the second measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E; the third measure is a rest. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. It contains three measures: the first measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E; the second measure is a rest; the third measure has a quarter note F, a quarter note G, a half note A, and a half note B-flat.

The fifth system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat and a 4/4 time signature. It contains three measures: the first measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E; the second measure has a quarter note F, a quarter note G, a half note A, and a half note B-flat; the third measure is a rest. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. It contains three measures: the first measure is a rest; the second measure is a rest; the third measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E.

The sixth system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat and a 4/4 time signature. It contains three measures: the first measure is a rest; the second measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E; the third measure has a quarter note F, a quarter note G, a half note A, and a half note B-flat. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. It contains three measures: the first measure has a quarter note B-flat, a quarter note C, a quarter note D, and a quarter note E; the second measure is a rest; the third measure has a quarter note F, a quarter note G, a half note A, and a half note B-flat. The system ends with a double bar line.

⁴Slika 10. Skladba Rot und Schwarz – Barbara Ann Fackler

3.2. Sviranje prvim prstom

Za razliku od drugog prsta, kojim možemo svirati ne vežući ga uz ostale prste, palac uvijek koristimo uz barem jedan od ostalih prstiju. Zbog položaja i načina artikulacije nespretno nam je svirati samo palcem, što ćete i sami primijetiti prilikom obrađivanja gradiva. Koristimo ga samostalno isključivo prilikom sviranja određenih efekata na harfi, kada je to prikladno označeno. Palac artikuliramo tako da ga nakon trzaja žice ispružimo do korijena kažiprsta pokraj njegovog zgloba, približno na poziciju gdje smo ga u prethodnoj vježbi držali postavljenog i odmah ga opustimo. Nakon opuštanja palca slijedi već poznati pokret zglobov.

Artikulacija je pokret prstiju nakon trzaja žice. Razlikujemo dugu, srednju i kratku artikulaciju koja ovisi o tempu, dinamici, boji zvuka i traženoj tehnici sviranja. O artikulaciji ćemo učiti više tijekom viših razreda glazbene škole, a za sada nam je važna duga artikulacija što znači da prst nakon trzaja žice treba dotaknuti dlan i odmah se opustiti.

Cezure (gornji zarezi) u notama govore nam kada trebamo podignuti ruke sa žica.

⁵Slika 11. Vježba za prvi i drugi prst

Uglate zagrade koje vidimo kod ispisanih prstometeta označavaju vezanje nota. Sve prste stavljene pod jednu zagradu istovremeno ulažemo na žice i povezujemo.

⁵Grossi, Maria, Metodo per arpa, G. Ricordi&CO., Milano, 1946. Str.14

R.H. $\frac{2}{1} \frac{2}{1}$, $\frac{2}{1} \frac{2}{1}$, $\frac{2}{1} \frac{2}{1}$, simile

L.H. simile

R.H. $\frac{2}{1} \frac{2}{1}$, $\frac{2}{1} \frac{2}{1}$, $\frac{2}{1} \frac{2}{1}$,

L.H. $\frac{2}{1} \frac{2}{1}$, $\frac{2}{1} \frac{2}{1}$, $\frac{2}{1} \frac{2}{1}$

⁶Slika 12. Vježbe za prvi i drugi prst s vezanjem

2. Sideways Steps

RH $\frac{2}{1}$ $\frac{1}{2}$

RH $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{1}$

RH $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{1}$

LH $\frac{2}{1}$ $\frac{1}{2}$

LH $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{1}$

LH $\frac{2}{1}$ $\frac{1}{2}$

LH $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{1}$

⁷Slika 13. Skladba Sideways Steps – S.McDonald

Oznake L.H. i R.H. kratice su engleskih oznaka za lijevu (*left hand*) i desnu ruku (*right hand*).

⁶ McDonald, Susan. Rollo, Wood, Linda. Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str. 35.

⁷ McDonald, Susan. Rollo, Wood, Linda. Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str. 95.

3.3. Sviranje trećim prstom

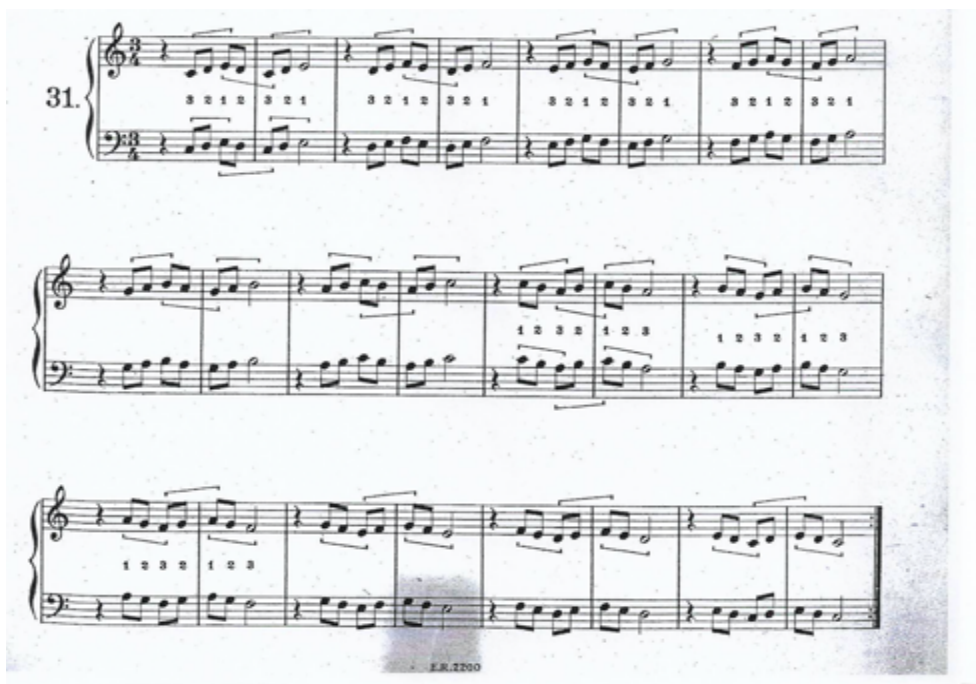
Već smo na pola puta!

Treći prst artikuliramo na isti način poput drugog. Najčešće ga vežemo u niz s ostalim prstima i rijetko ga koristimo samostalno. Pažljivo pratite tehničke vježbe i neće doći do problema.

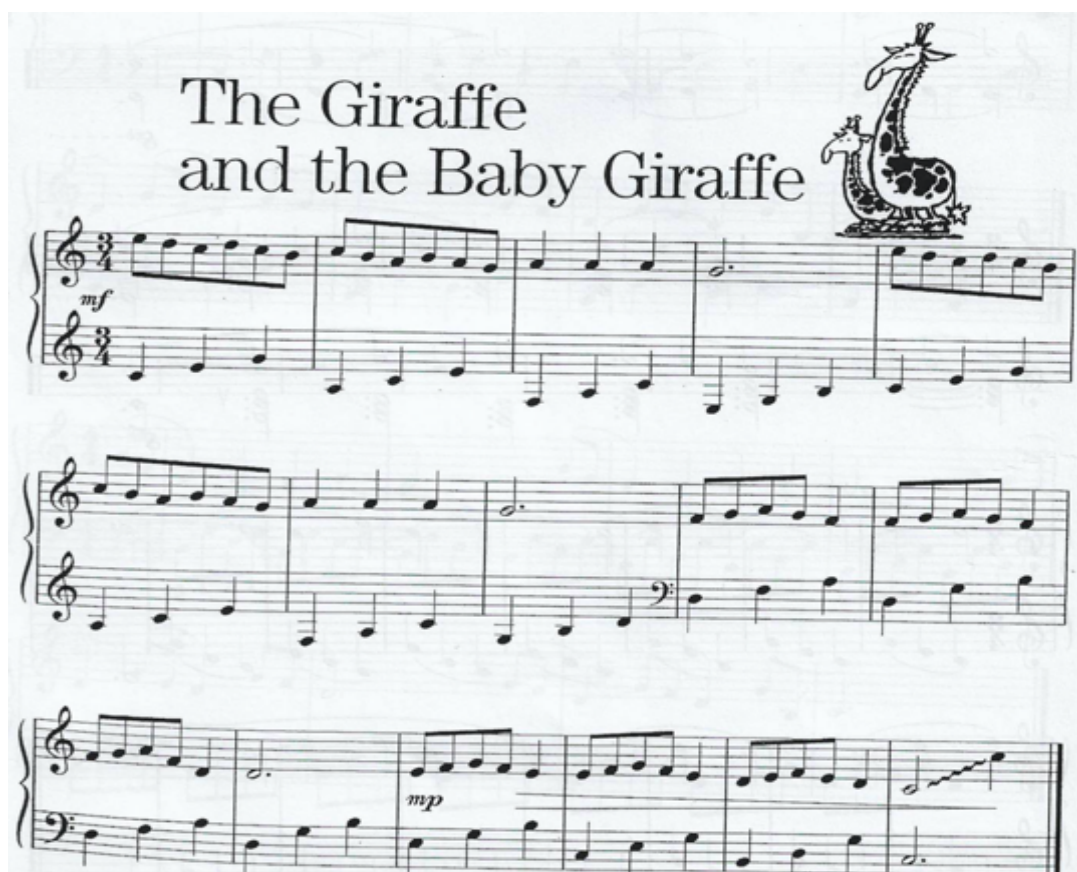
The image displays three musical exercises for the arpa, numbered 28, 29, and 30. Each exercise is written for the right hand in 2/4 time and consists of two staves (treble and bass clef). Exercise 28, labeled '28. bis', features a sequence of eighth notes with fingerings: 3 2 1, 3 2 1, 3 2 1, 3 2 1, 1 2 3, 1 2 3, 1 2 3, and 1 2 3. Exercise 29 features a sequence of eighth notes with fingerings: 1 2 3, 1 2 3, 1 2 3, 1, 1, 1, and 1. Exercise 30 features a sequence of eighth notes with fingerings: 3 2 1, 3 2 1, 3 2 1, 3, 3, 3, 3, and 3. Each exercise includes slurs and accents to indicate phrasing and articulation.

⁸Slika 14. Vježbe za tri prsta

⁸Grossi, Maria. Metodo per arpa, G. Ricordi&Co., Milano, 1946. Str.14

⁹ Slika 15. Vježbe za tri prsta

¹⁰ Slika 16. Skladba Žirafa - G. Bossio

⁹Grossi, Maria. Metodo per arpa, G. Ricordi&Co., Milano, 1946. Str.15

¹⁰ Bosio, Gabriella, I Play the Harp, Musica Practica, Turin, 2002, Str.50

3.4. Sviranje četvrtim prstom

Četvrti i posljednji prst, poznatiji kao prstenjak, najudaljeniji je prst od palca stoga ga osim u sviranju četiri susjedna tona, koristimo pri sviranju širih hvatova na harfi. Artikulacija četvrtog prsta jednaka je artikulaciji trećeg i drugog. Da ponovimo: prst nakon trzaja žice zatvaramo ispruženog u dlan i odmah opuštamo. Malim prstom ne sviramo, ali ga obavezno zatvaramo u dlan i opuštamo s ostalim prstima.

¹¹Slika 17. Vježba za četiri prsta

¹²Slika 18. Vježba za četiri prsta

¹¹Grossi, Maria. Metodo per arpa, G. Ricordi&Co., Milano, 1946. Str.7

¹²Grossi, Maria. Metodo per arpa, G. Ricordi&Co., Milano, 1946. Str.8

Allegro

mf

There's a pen-guin in a tux, who will play a show for us; in a

mp

6 con-cert per-formed on the ice, he is sure to re-ceive much ap-plause. And he'll

10 have a love-ly sound, if he keeps his tail off ground, al- so

14 you can play so swell if you keep your thumb up well!

55

¹³Slika 19. Skladba Pingvin - G.Bossio

Pravilo prilikom ulaganja prstiju: istovremeno ulažemo najveći mogući broj prstiju koji sviraju note istog smjera.

¹³Bosio, Gabriella. I Play the Harp, Musica Practica, Turin, 2002. Str.55

4. Osnovni elementi tehnike

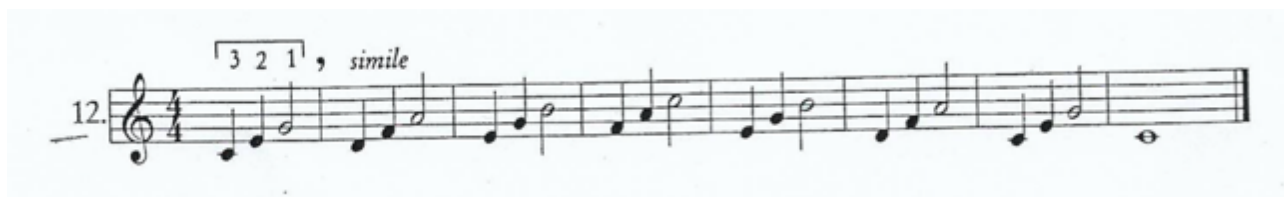
Tehnika sviranja jako je širok pojam. Pod tehniku svrstavamo sve od postavljanja ruke i artikulacije prstiju do rastavljenih akorda, pasaža preko cijele harfe, ljestvica, arpeggia, trilera, itd. Postavljanje ruke i artikulacija su temelj sviranja te moraju biti pravilno postavljeni. Možemo ih usporediti sa gradnjom kuće – prvo gradimo čvrste i dobre temelje kako bi kuća bila sigurna i stabilna. Iz tog razloga obrađujemo ih u zasebnom poglavlju. Elementi tehnike koji slijede u narednim poglavljima pojavljuju se u skladbama propisanim za prva dva razreda osnovne škole.

4.1. Postavljanje trozvuka i četverozvuka- rastavljeno

U glazbi često susrećemo razne akorde. Akord je istodobno zvučanje najmanje tri različita tona. Po broju tonova akord može biti trozvuk, četverozvuk, peterozvuk, itd. Tonove akorda pišemo jedne iznad drugih.

Tonove trozvuka možemo svirati istovremeno (¹⁴secco) i u brzom nizu jednog za drugim (¹⁵arpeggiato). Prvo ćemo vježbati tonove jednog za drugim. Secco će biti objašnjen u sljedećem poglavlju.

Položeni prsti na poziciji trebaju biti zaobljeni, čvrsti i opuštteni. Položaj i artikulacija palca prati već izdane upute kao i u prethodnim cjelinama. Palac je bitno držati visoko, no istovremeno trebamo obratiti pozornost da položaj ne postane neugodan kako bi izbjegli istežanje tetiva i bolove. Treći prst ima više slobode pri trzaju budući da ga trzamo prvog. Kod trećeg i drugog prsta bitno je paziti na duboku artikulaciju i opuštanje prsta. Prilikom sviranja uzlazno ili silazno položaj dlana se ne mijenja.

¹⁶Slika 20. Vježba rastavljenog kvintakorda

¹⁷Slika 21. Vježba rastavljenog kvintakorda

¹⁴ Secco akord znači istovremeno sviranje svih tonova jednog akorda.

¹⁵ Arpeggiato akord je izvodenje akorda kada se tonovi sviraju jedan za drugim. Način sviranja je karakterističan za izvedbu na harfi.

¹⁶ McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.31

¹⁷ McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.31

Obje tehničke vježbe potrebno je svirati lijevom i desnom rukom zasebno.

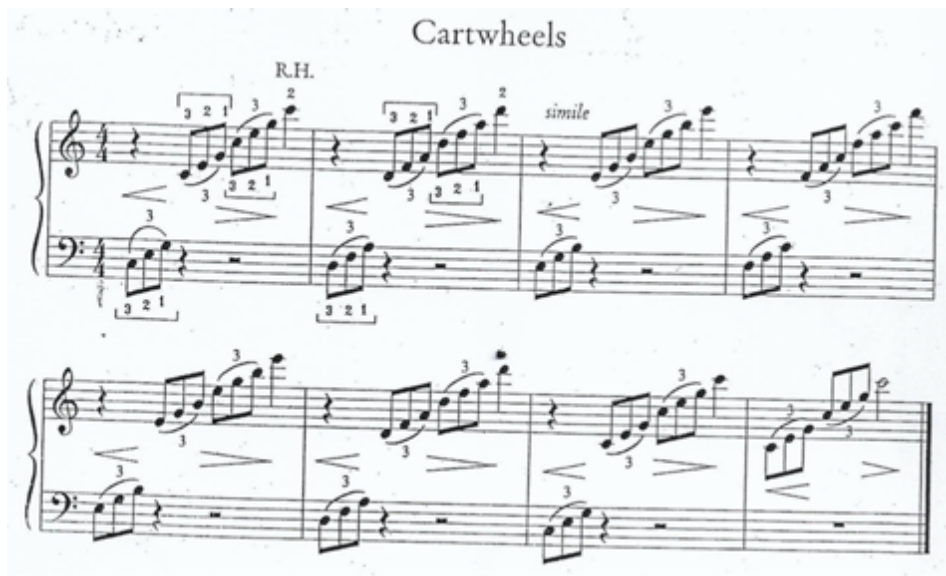
41.

42.

¹⁸Slika 22. Vježbe za trozvuke

¹⁸Grossi, Maria. Metodo per arpa, G. Ricordi&Co., Milano, 1946. Str.20

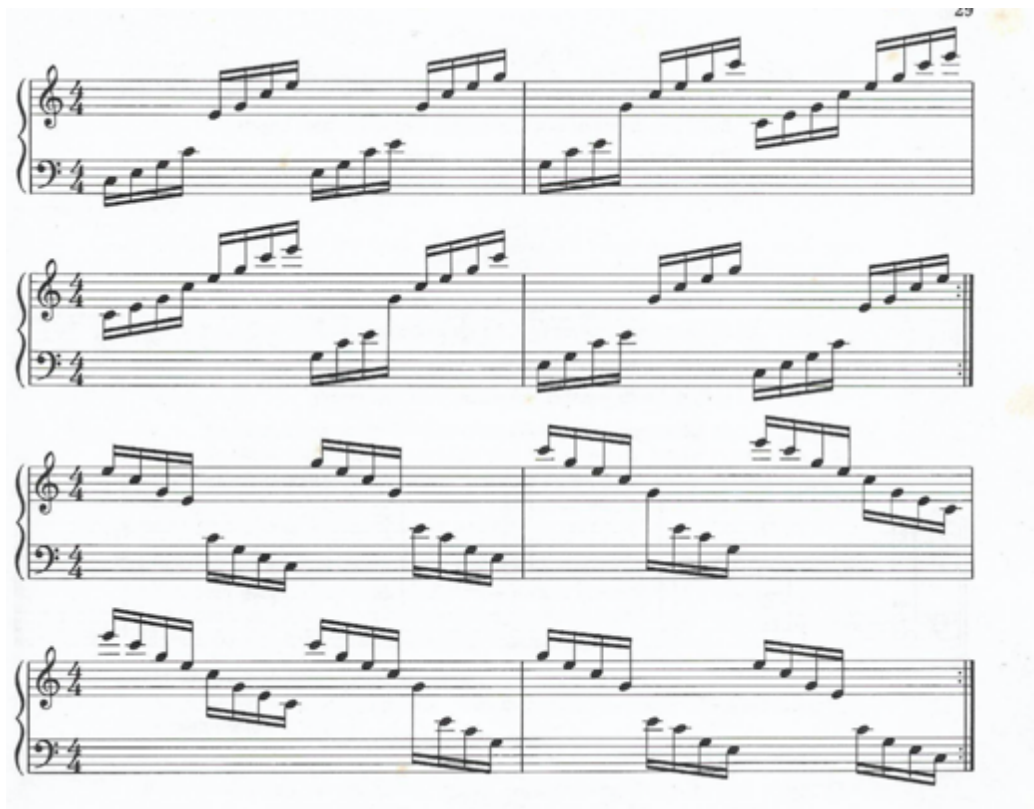
Cilj ove skladbe je izvježbati brzu izmjenu ruku po pozicijama. To postizemo ulaganjem svih prstiju istovremeno s početne na sljedeću poziciju. Kako bismo uspješno postigli cilj vježbamo svaku poziciju zasebno, a zatim samo spojeve između dvije susjedne pozicije. Sviranje rastavljenih akorda temelj je mnogim harfističkim tehnikama koje nadolaze u literaturi i sljedećim poglavljima.

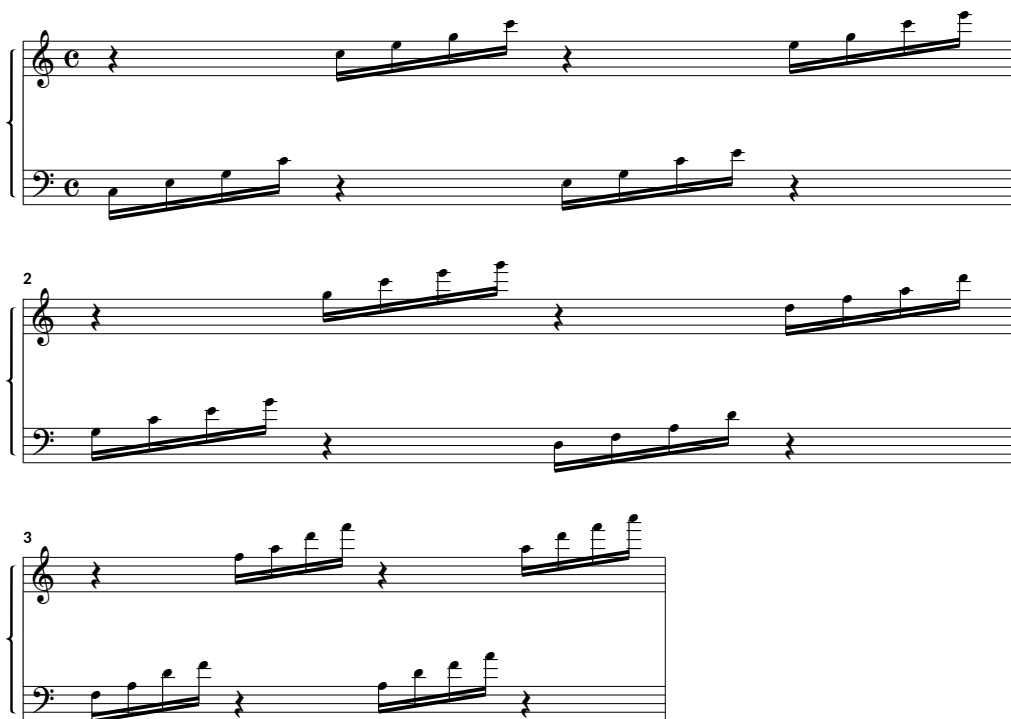
¹⁹Slika 23. Skladba Cartwheels – S. McDonald

Kvintakord i njegove obrate možemo svirati i u obliku četverozvuka. Za to naravno, koristimo četiri prsta. U ovom slučaju četvrti prst je najmobilniji i najslobodniji. Osim duboke artikulacije, potrebno je paziti na poziciju i pokret opuštanja ruke. Prilikom izvedbe sljedećih primjera treba svirati glasno i sa sigurnošću, pazorno se slušati kako ne bi došlo do tonske neizjednačenosti.

¹⁹McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.32

²⁰ Slika 24. Vježba rastavljenog četverozvuka

Slika 25. Rastavljeni kvintakordi obrati

²⁰ Watkins, David, Complete method for the harp, Boosey&Hawkes, London, 1972. Str.29

120

Allegro

14.

E.R. 2200

²¹ Slika 26. Etida broj 14. - E. Pozzoli strana 1

²¹Grossi, Maria. Metodo per arpa, G. Ricordi&Co., Milano, 1946, Str. 120 – Pozzoli, E., Piccoli Studi facili e progressive, II. grado, Etida broj 14.

The image shows a page of musical notation for an arpeggiated exercise. It contains six systems of music. Each system has a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff contains a continuous pattern of eighth and sixteenth notes, often with slurs. The bass staff contains chords and single notes, with some measures featuring first and second endings. Fingerings are indicated by numbers 1, 2, 3, and 4. The page number 121 is in the top right corner.

²² Slika 27. Etida broj 14. - E. Pozzoli strana 2

²²Grossi, Maria. Metodo per arpa, G.Ricordi&Co., Milano, 1946. Str. 121 – Pozzoli, E., Piccoli Studi facili e progressive, II.grado, Etida broj 14.

4.2. Secco intervali i akordi

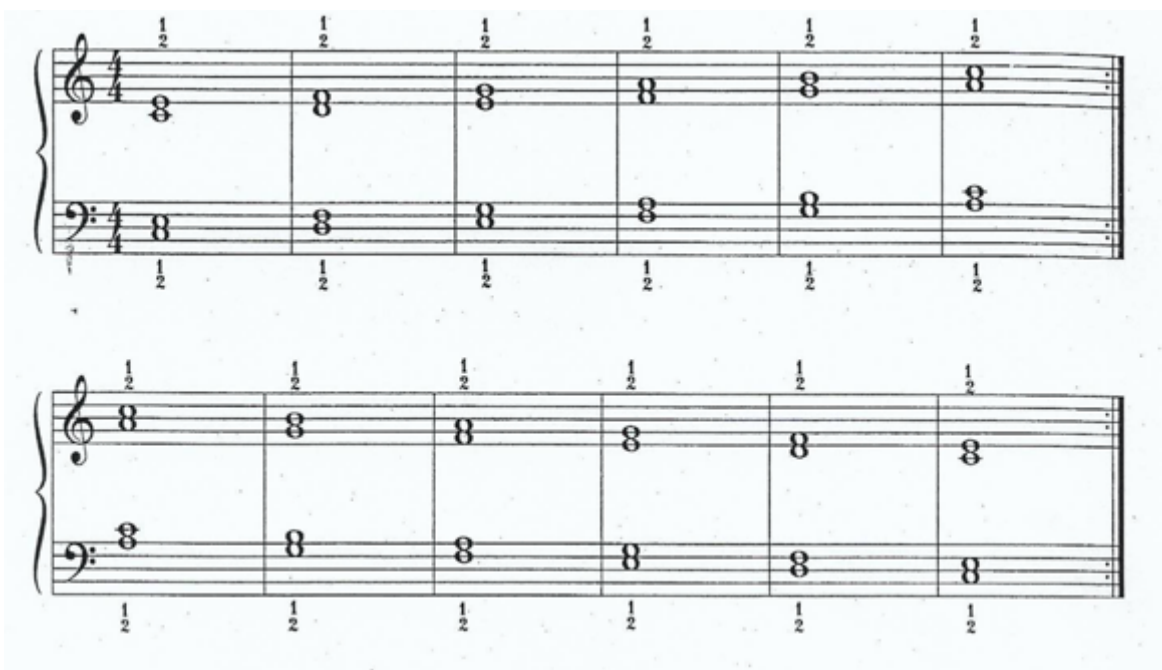
Secco je glazbeni pojam koji označava istovremeno sviranje dva ili više tonova. *Secco* je talijanska riječ i čita se seko. Interval je razlika u visini između dva tona koja mogu zvučati istovremeno i jedan za drugim. Razlikujemo osam osnovnih intervala: prima (1), sekunda (2), terca (3), kvarta (4), kvinta (5), seksta (6), septima (7) i oktava (8). U sljedećim primjerima i vježbama učiti ćemo tercu, sekstu i oktavu.

Pratite primjere s ispisanim prstometima pritom pazeći da su oba tona istovremeno odsvirana. Palac mora biti postavljen visoko kao i u prošlim cjelinama, a drugi uloženi prsti zaobljeni - u ovom slučaju kažiprst. Prsti koji nisu uloženi trebaju biti opušteni i zaklopljeni u šaci dok ne sviraju, slično uputi kod sviranja samo s prvim i drugim prstom.

The image shows two musical exercises, numbered 4 and 5, for harp. Exercise 4 is for the Right Hand and is written in treble clef with a 4/4 time signature. It consists of two staves. The first staff shows a sequence of intervals: a half note (marked '1'), a quarter note (marked '2'), a half note (marked '1'), and a quarter note (marked '2'). The second staff shows chords: a whole note chord (marked 'simile'), a half note chord, a quarter note chord, and a half note chord. Exercise 5 is for the Left Hand and is written in bass clef with a 4/4 time signature. It also consists of two staves. The first staff shows a sequence of intervals: a half note (marked '1'), a quarter note (marked '2'), a half note (marked '1'), and a quarter note (marked '2'). The second staff shows chords: a whole note chord (marked 'simile'), a half note chord, a quarter note chord, and a half note chord.

²³Slika 28. Vježba terce

²³McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.25

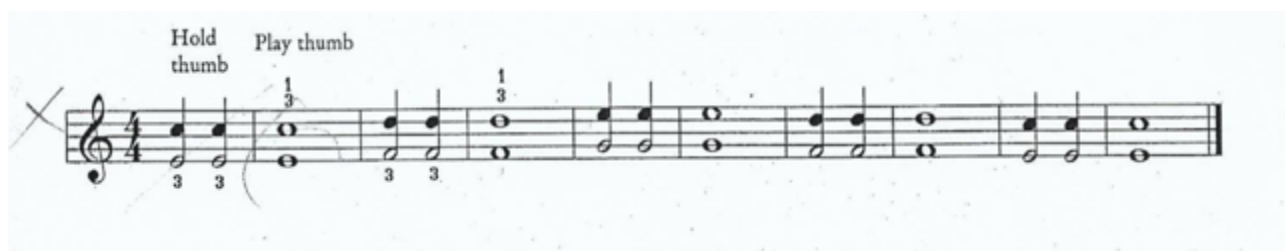

²⁴ Slika 29. Vježba terce

Sekste sviramo na isti način samo s različitim prstometom (3-1).

Sekunde i terce sviramo prvim i drugim prstom; kvarte, kvinte i sekste prvim i trećim, a septime i oktave prvim i četvrtim prstom.

Prvo sviramo desnu, a zatim lijevu ruku oktavu niže.

²⁵ Slika 30. Vježba seksti

Hold thumb oznaka nam govori da na svakoj crnoj noti palac držimo na žici bez sviranja.

Play thumb oznaka nam govori da palac na cijelim notama trebamo odsvirati.

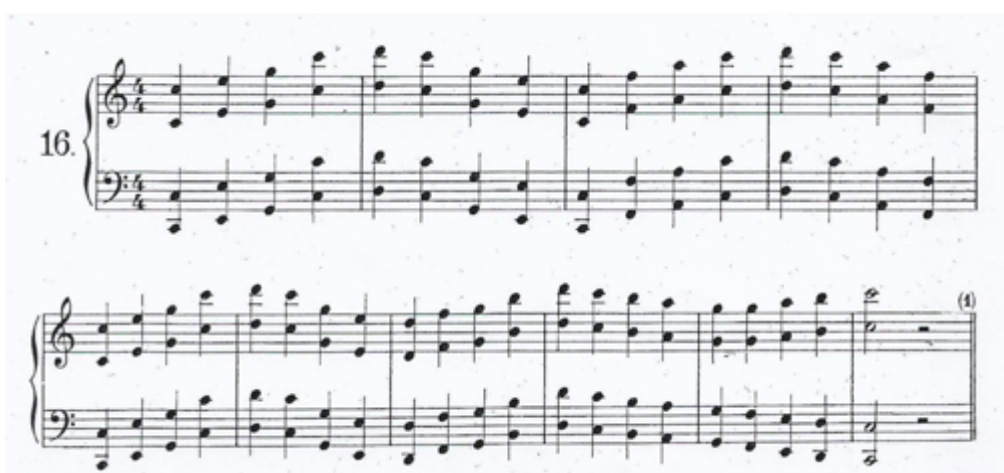
²⁴McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.22

²⁵McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.33

²⁶Slika 31. Vježba seksti

Za sviranje oktava vrijede ista pravila kao i kod ostalih intervala, jedino četvrti prst postavljamo nešto više na žici. Oktave u lijevoj ruci često se sviraju i otvorenom rukom umjesto zatvorenim drugim i trećim prstom. Žice nižeg registra deblje su od onih višeg registra i zahtjevaju više snage za trzanje. Sviranje oktava "otvorenom rukom" omogućuje bolju kontrolu i smanjuje napetost. Otvoreni dlan prekida zvučanje prethodno odsvirane oktave što daje čistoću zvuku. Utišavanje žica prije prijelaza na sljedeću harmoniju bitan je dio sviranja harfe. Zvuk se proizvodi vibracijom žice, a kako bismo postigli čistoću harmonijskih promjena potrebno je utišati prethodne neželjene tonove. Opuštanje ruke kod sviranja oktava izuzetno je bitno jer se zbog šireg raspona šaka više umara.

²⁷Slika 32. Vježba oktave

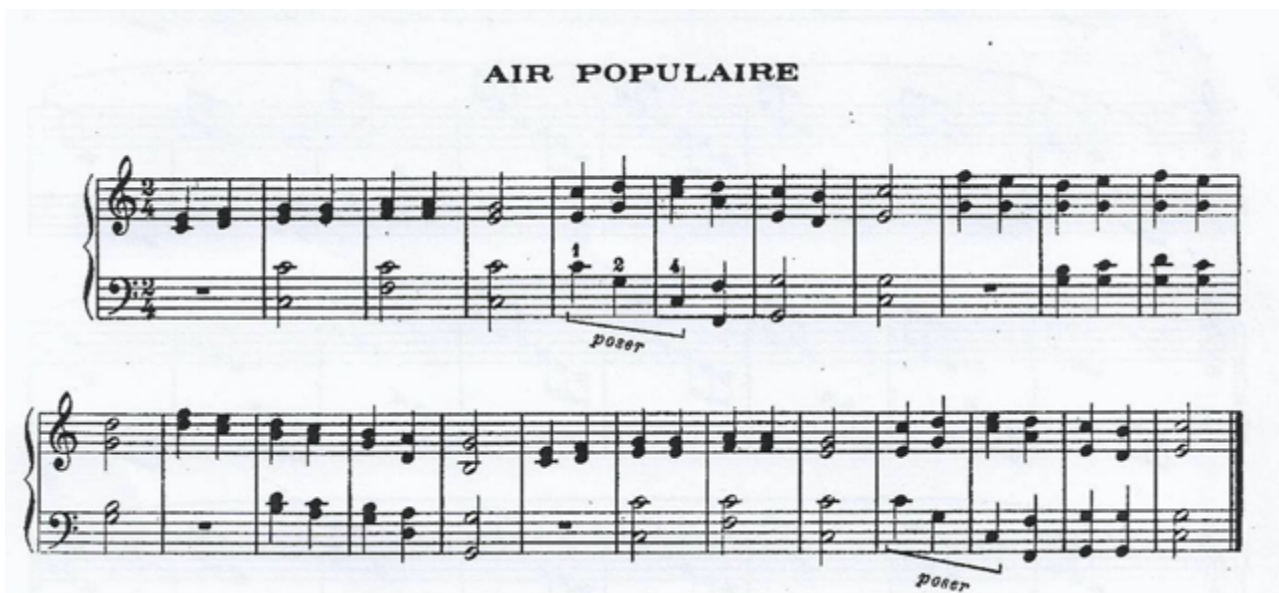

²⁸Slika 33. Vježba oktave

²⁶Renie, Henriette, Complete Method for Harp, Alphonse Leduc, Pariz, 1946. Str.14

²⁷Grossi, Maria, Metodo per arpa, G. Ricordi&Co., Milan, 1946. Str.54

²⁸Renie, Henriette, Complete Method for Harp, Alphonse Leduc, Pariz, 1946. Str.15

²⁹Slika 34. Skladba Air Populaire – H. Renie

Prilikom izvedbe secco akorda bitno je istovremeno i podjednako jasno odsvirati svaki ton. Prste istovremeno artikuliramo jasno i čvrsto u šaku te pazimo na stabilnu poziciju ručnog zgloba. Vježbanje secco akorda započinjemo s uložnim prstima na žice, no svirajući samo jedan po jedan ton.

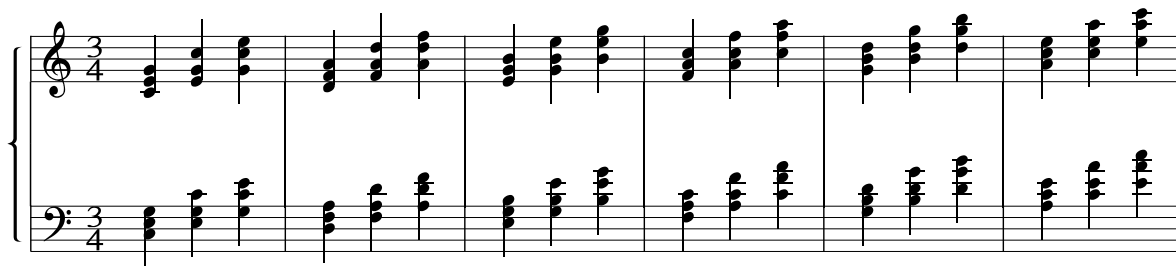
Slika 35. Vježba secco kvintarkorada

Harfistima početnicima najvažnije je razumijevanje i upotreba trozvuka. Trozvuci su najmanji akordi, a po obliku razlikujemo tri vrste: kvintakord, sekstakord i kvartsekstakord. Kvintakord se sastoji od dvije terce. Prvi obrat je sekstakord i tvori se tako da se osnovni ton (najniži) kvintakorda prebaci za oktavu više. Sekstakord se sastoji od terce i kvarte. Drugi obrat je kvartsekstakord kojeg dobijemo kad najniži ton sekstakorda prebacimo za oktavu više. Kvartsekstakord se sastoji od kvarte i terce.

²⁹Renie, Henriette, Complete Method for Harp, Alphonse Leduc, Pariz, 1946. Str.15

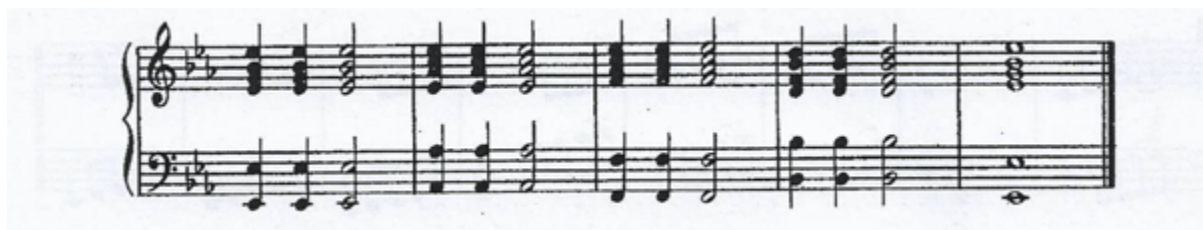
Secco kvintakord i obrati

♩ = 60

Slika 36. Vježba secco trozvuka

Posljednjom vježbom uvodimo četverozvuke, čime povećavamo opseg secco akorda. Četverozvuke vježbamo u sporom tempu poput trozvuka. Posebnu pažnju potrebno je obratiti na artikulaciju i zvuk drugog i trećeg prsta kako ih palac i četvrti ne bi nadjačali. Prilikom ulaganja četverozvuka dobro je gledati drugi i treći prst, ako njih dobro smjestimo palac i četvrti će se sami smjestiti.

³⁰Slika 37. Vježba secco četverozvuka

³⁰Renie, Henrietta, Complete Method for Harp, Alphonse Leduc, Pariz, 1946. Str.39

GAVOTTE

attributed to Louis XIII

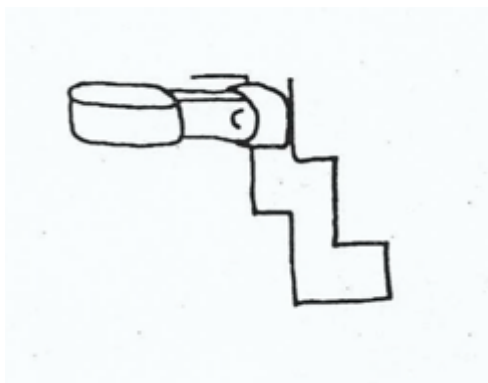
The musical score for 'Gavotte' is presented in three systems, each with a treble and bass staff. The first system begins with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The second system features a *Fine* marking and a first ending bracket. The third system concludes with the instruction *D.C. al Fine*.

³¹Slika 38. Skladba Gavotte iz metode D. Watkinsa

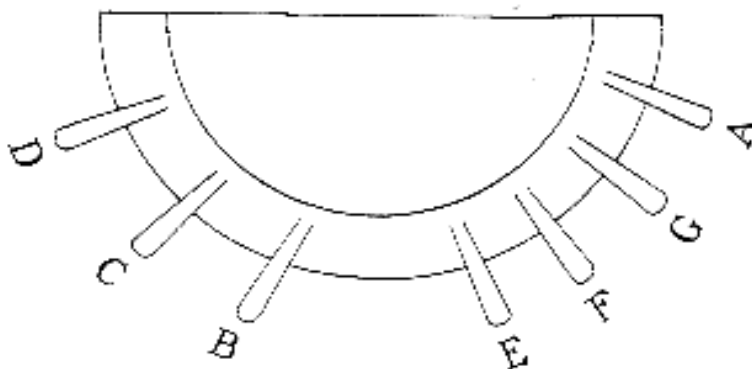
³¹Watkins, David, Complete Method for the Harp, Boosey&Hawkes, London, 1972. Str.45

4.3. Pedalizacija

Ljestvica ima sedam tonova (c, d, e, f, g, a, h) stoga imamo i sedam pedala. Jedna pedala utječe na povišavanje ili snižavanje jednog ljestvičnog tona. Svaki ton je moguće sniziti, razriješiti i povišati. Kako bi to bilo moguće svaka pedala ima tri pozicije. Pedala na najvišoj poziciji stavlja žice u opuštenu položaj, čime dobivamo sniženi poluton na primjer ton ces. Pomicanjem iste pedale na srednju poziciju dobivamo razriješeni ton c, dok na najnižoj poziciji pedala povišuje žicu koja daje ton cis. Sve žice kromatski mijenjamo pomoću pomicanja pedala na isti način poput opisane c žice.

³² Slika 39. Pozicije pedale

Slika 40. Prikaz označenih pedala u pedaljeri

Tehnika pomicanja pedala tokom sviranja predstavlja poseban izazov, što značajno utječe na zvuk i uspješnost izvođenja skladbe. Pedale pomičemo gornjim dijelom stopala istovremeno držeći petu na podu kako bismo zadržali kontrolu nad pedalom i stopalom. Trenutak u kojem pomičemo pedalu također je važan prilikom sviranja. Postoje dva načina pomicanja pedala koja će unaprijediti sviranje. Prvi način je usklađeno pomicanje pedale s notom na kojoj se događa kromatski pomak, a drugi je na tešku dobu kada izmjena polutona neće poremetiti prirodni protok glazbe. Poželjno je ne pomicati pedale tijekom pauza jer pomicanje mehanizma može stvoriti neželjenu buku. Ipak, ponekad moramo pomicati pedale tijekom pauza, a u takvim situacijama dobro je lijevi otvoreni dlan prisloniti na metalne žice.

Lijevom nogom pomičemo h, c i d pedale, a desnom e, f, g i a.

³²McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.5

5. Efekti

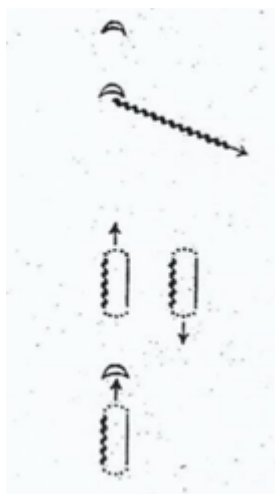
Sviranje harfe pruža nam mogućnost postizanja puno različitih glazbenih efekata i dočaravanja zvukova iz prirode.

Oznaka za kuckanje po glasnjači s dlanom ili prstima.

Kuckanjem po glasnjači dočaravamo zvuk određenih udaraljki i prirodnih pojava primjerice udaranje kiše po prozorskom oknu.

³³Slika 41. Oznake harfističkih efekata

Oznaka za sviranje noktom.

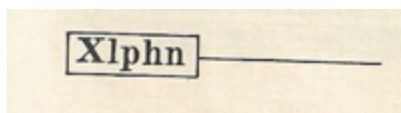
Trzanjem žica noktima proizvodimo reskiji i grublji zvuk od onog dobivenog jagodicom.

Oznaka za sviranje glissanda noktom.

Oznaka za sviranje eolskog glissanda (glissanda samo po određenim žicama).

Oznaka za sviranje eolskog glissanda noktom.

³⁴Slika 42. Oznake harfističkih efekata

Oznaka za sviranje xylo – pritisnuti žice prstima lijeve ruke kod rezonantne kutije, a s desnom rukom svirati po tim istim žicama.

³⁵Slika 43. Oznake harfističkih efekata

PDLT - francuska kratica *Pres de la Table*, a znači sviranje blizu glasnjače. Dobiveni zvuk podsjeća na zvuk gitare ili tradicionalnog japanskog instrumenta koto.

o – Oznaka za flageolet – francuska riječ, čita se flažolet.

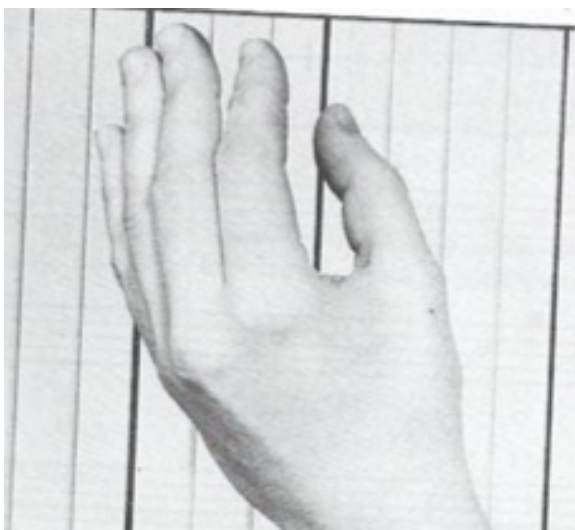
³³Garnier, Frederique, *The Harpist Workbook*, Editions Translatiques, Pariz, 1987. Str.29

³⁴Grossi, Maria, *Metodo per arpa*, G. Ricordi&Co., Milan, 1946. Str.88

³⁵Lawrence, Lucile, Salzedo Carlos, *Method for the Harp*, G. Schirmer, New York, 1929. Str.60

5.1. Flageolet

Flageolet je tehnika sviranja i svojevrsni efekt kojim odsvirana žica zvuči za oktavu više, poput zvonca. Kako bi postigli ovaj efekt potrebno je, prilikom trzaja, rukom “skratiti” žicu za pola njene dužine. Svaka ruka ovaj efekt izvodi na drugačiji način. Lijeva ruka na polovici duljine žice nježno pritišće vanjskom ivicom dlana te istovremeno trza žicu palcem. Desna ruka flageolet izvodi palcem koji trza žicu dok se drugi prst istovremeno naslanja srednjim člankom na polovici duljine svirane žice. Ostali prsti opušteno su zaobljeni u šaci. Pokret sviranja slični odguravanju zgloba i šake od žice. Oznaka za flageolet je kružić iznad ili ispod note.

³⁶Slika 44. Flageolet lijevom rukom

³⁷Slika 45. Flageolet desnom rukom

A musical score for harp, consisting of two systems of music. The first system is marked 'Andante' and '18.'. It features a treble clef and a 2/2 time signature. The music is written in a simple, melodic style with many chords. The second system continues the piece with similar notation.

³⁸Slika 46. Etida broj 18. - E. Pozzoli

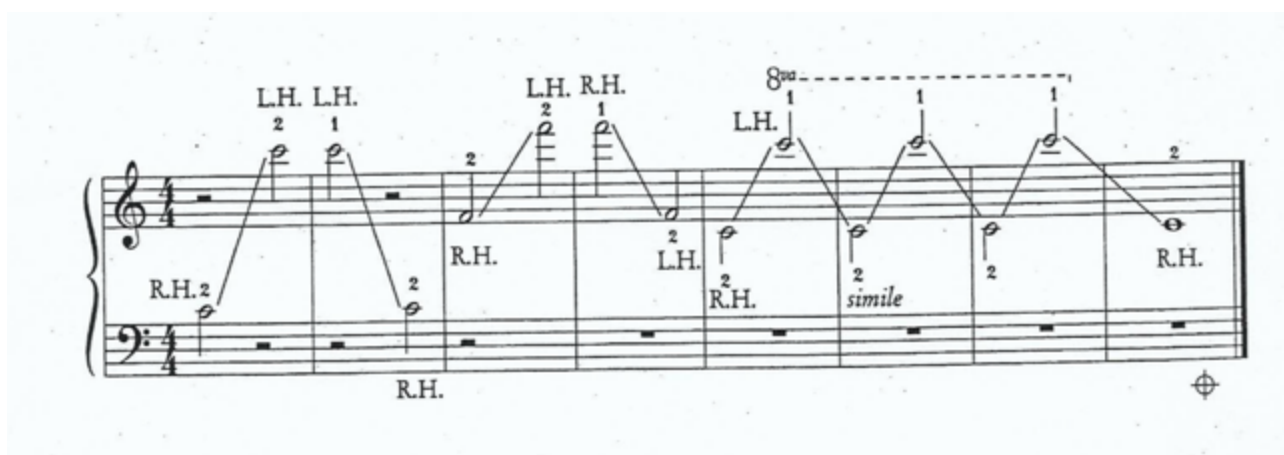
³⁶Garnier, Frederique, The Harpist Workbook, Editions Transatlantiques, Pariz, 1987. Str.96

³⁷Garnier, Frederique, The Harpist Workbook, Editions Transatlantiques, Pariz, 1987. Str.96

³⁸Grossi, Maria, Metodo per arpa, G.Ricordi&Co., Milan, 1946. Str.105 - Pozzoli, E., Piccoli Studi facili e progressive, II. grado, Etida broj 18.

5.2. Glissando

Glissando je efekt kojeg izvodimo prelaženjem jagodicom prsta preko većeg niza žica. Može se izvoditi tiho i nježno kada njime oslikavamo proljetni povjetarac, vilinski ples, sirene u moru ili se može izvoditi snažnim pritiskom, silovito, kada oslikavamo oluju, nemirno more, nabujalu rijeku. Uzlazni glissando svira se jagodicom drugog ili trećeg prsta, a silazni palcem. Glissando se može izvoditi i noktima, tada se uzlazni glissando izvodi palcem, a silazni površinom nokta drugog, trećeg prsta. Kod izvedbe glissanda potrebno je paziti na pritisak prsta po žicama prilikom sviranja kako bi postigli puni ton i čuli svaku notu. Ruka ovdje poprima otvoreniji oblik radi postizanja veće kontrole i ljepšeg tona.

³⁹Slika 47. Vježba glissanda

³⁹McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.76

6. Dueti

Sviranje dueta u pratnji učitelja jako je poticajno, zanimljivo i zabavno velikoj većini učenika. Stjecanjem iskustva, sigurnosti i samostalnosti u sviranju, odlična je ideja duete učitelja i učenika zamijeniti onima dvaju učenika. Zajedničkim sviranjem učenici stječu samosvjesnost, razvijaju sposobnost slušanja sebe i drugih te uviđaju važnost pomnog i točnog čitanja notnog zapisa te poštivanja ritma i tempa.

1. Autumn Rain
(Duet)

The image shows a musical score for a duet titled "1. Autumn Rain (Duet)". It is written for a Teacher and a Student. The score is in 4/4 time. The Teacher's part is in the treble clef and consists of a series of eighth notes. The Student's part is also in the treble clef and consists of a series of quarter notes. The score is divided into two systems. The first system shows the Teacher's part starting with a rest, followed by a series of eighth notes. The Student's part starts with a "Hold" instruction over a quarter note, followed by a series of quarter notes. The second system continues the Teacher's part with eighth notes and the Student's part with quarter notes. The score ends with a double bar line and a fermata over the final notes of both parts.

⁴⁰Slika 48. Skladba Jesenska kiša – Susan McDonald

⁴⁰McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.19

2. Shadows
(Duet)

The musical score is written in 4/4 time and consists of two systems. The first system has two staves: the top staff is labeled 'Student' and the bottom staff is labeled 'Teacher'. The Student part begins with a 'Hold' instruction over a box containing four eighth notes (G2, A2, B2, C3). This is followed by a sequence of quarter notes: D3, E3, F3, G3, A3, B3, C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. The Teacher part starts with a rest for the first measure, then plays a sequence of quarter notes: G2, A2, B2, C3, D3, E3, F3, G3, A3, B3, C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. The second system also has two staves: 'Student' on top and 'Teacher' on the bottom. The Student part continues with quarter notes: D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, followed by a whole note G4. The Teacher part continues with quarter notes: D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, followed by a whole note G4. The piece concludes with a final chord consisting of G2, B2, and D3.

⁴¹Slika 49. Skladba Sjene – Susan McDonald

⁴¹McDonald, Susan, Rollo, Wood, Linda, Harp olympics stage 1, Music Works Harp Editions, Louisville, 1998. Str.20

7. Zaključak

Pisanje ovog rada potaknulo me je na detaljnije istraživanje harfističkih metoda i početnica. Prilikom proučavanja literature otkrila sam neke harfističke metode, poput one F. Garniera ili D. Watkina, koje nisu poznate i nisu u redovitoj upotrebi u Hrvatskoj, a vrlo dobro opisuju navedenu temu. Metode F. Garniera i D. Watkina prožete su jednostavnim i praktičnim objašnjenjima svih tehničkih elemenata. Metode H. Renie i M. Grossi postepeno vode učenika kroz elemente tehnike sviranja i često se tek nakon novih poglavlja vraćaju nadograditi prethodna. Primjerice M. Grossi na 47. stranici kreće s pripremom arpeggia, slijede vježbe za sviranje oktava, zatim priprema za ljestvice i tek se na 62. stranici vraća na arpeggia kako bi ih nadgradila i unaprijedila. Prateći metode bilo H. Renie ili M. Grossi u potpunosti kako su napisane dobivamo odlične rezultate. S druge strane metode F. Garnier i D. Watkins praktičnije su sažete tako da se sve informacije o određenom elementu tehnike nalaze u istom poglavlju.

Bitno je naglasiti da bez obzira na kvalitetu početnice ili metode sviranja bilo kojeg instrumenta početak obrazovanja čini profesor ili učitelj glazbe. Udžbenik, radna bilježnica, metoda ili početnica služe nam kao objašnjenje, smjer prema kojem učimo i natuknice koje pratimo. Ako profesor ili učitelj ne uspije učeniku približiti gradivo i zainteresirati ga za sviranje te pravilno i redovno vježbanje niti jedna knjiga neće biti uspješna u tom zahtjevnom zadatku.

Pisanjem ovog rada produbila sam znanje o postojećoj harfističkoj literaturi, različitim pedagoškim pristupima i sažimanju gradiva u stručni rad, što me je također potaknulo na dodatno istraživanje harfističke i pedagoške literature, kako bih pridonijela što kvalitetnijem poučavanju djece. Približavanje tehnike sviranja harfe, iako je kompleksno, ključno je u obrazovanju budućih mladih glazbenika.

8. Literatura

1. Bastien James W., *Piano: primer level*, Kjos West, San Diego, 1985.
2. Bosio Gabriella, *I Play the Harp*, Musica Practica, Turin, 2002.
3. Dobronić Mazzoni Rajka, Harfa, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1989.
4. Lawrence Lucile i Salzedo Carlos, *The art of modulating for harpists organists pianists*, G. Schirmer, New York, 1950.
5. Lawrence Lucile i Salzedo Carlos, *Method for the Harp*, G. Schirmer, New York, 1929.
6. Garnier Frederique, *The Harpist Workbook*, Editions Transatlantiques, Pariz, 1987.
7. Grossi M., *Metodo perarpa*, G. Ricordi& Co., Milano, 1946.
8. Kordić Ivanka i Kolak Minja, *Veselo putovanje: klavirska početnica za prvi razred osnovne glazbene škole*, Profil, Zagreb, 2012.
9. McDonald, Susan i Wood Rollo Linda, *Harp olympics stage 1*, Music Works HarpEditions, Louisville, 1998.
10. Mioč Dražen, *Mala početnica za klavir*, Targa, Zagreb, 1997.
11. Pucihar Ilonka i Pucihar Jaka, *Moj prijatelj klavir 1: udžbenik za učenje klavira u 1. razredu niže glazbene škole*, Glasbeni atelje Jaka Pucihar, Ljubljana, 2013.
12. Renie Henriette, *Complete Method for Harp*, Alphonse Leduc, Pariz, 1946.
13. Tompson John, *First grade studies: twenty -four studies for the development of fingers, wrists, and forearm; employing five-finger groups, broken chords and examples in phrasing*,
14. Tompson John, *John Tompson's easiest piano course: an easy and fun approach to learning the piano*, The Willis Music Co., Essex, 1988.
15. Tompson John, *John Tompson's easiest piano course pt.3 pt. 4*, The Willis Music Co., Cincinnati, 1988.
16. Watkins David, *Complete Method for the herp*, Boosey&Hawkes, London, 1972.
17. Fackler, Barbara, hornandharp.com, URL:
<https://www.hornandharp.com/redblacksmall.pdf> , 27.10.2020.

9. Popis slika

Slika 1. Konstrukcija keltske harfe	9
Slika 2. Konstrukcija pedalne harfe	10
Slika 3. Držanje tijela za harfom	11
Slika 4. Prsti koje koristimo u sviranju harfe	12
Slika 5. Prikaz notnog crtovlja	12
Slika 6. Postava ruke	13
Slika 7. Vježba za drugi prst	14
Slika 8. Vježba sa skokovima (za snalaženje na žicama)	15
Slika 9. Oznaka za utišavanje žica	15
Slika 10. Skladba RotundSchwartz – Barbara AnnFackler	16
Slika 11. Vježba za prvi i drugi prst	17
Slika 12. Vježbe za prvi i drugi prst s vezanjem	18
Slika 13. Skladba Sideways Steps – S.McDonald	18
Slika 14. Vježbe za tri prsta	19
Slika 15. Vježbe za tri prsta	20
Slika 16. Skladba Žirafa - G. Bossio	20
Slika 17. Vježba za četiri prsta	21
Slika 18. Vježba za četiri prsta	21
Slika 19. Skladba Pingvin - G.Bossio	22
Slika 20. Vježba rastavljenog kvintakorda	23
Slika 21. Vježba rastavljenog kvintakorda	23
Slika 22. Vježbe za trozvuke	24
Slika 23. Skladba Cartwheels – S. McDonald	25
Slika 24. Vježba rastavljenog četverozvuka	26
Slika 25. Rastavljeni kvintakord i obrati	26
Slika 26. Etida broj 14. - E. Pozzoli strana 1	27
Slika 27. Etida broj 14. - E. Pozzoli strana 2	28
Slika 28. Vježba terce	29
Slika 29. Vježba terce	30
Slika 30. Vježba seksti	30
Slika 31. Vježba seksti	31
Slika 32. Vježba oktave	31
Slika 33. Vježba oktave	31
Slika 34. Skladba Air Populaire – H. Renie	32
Slika 35. Vježba secco kvintarkorada	32
Slika 36. Vježba secco trozvuka	33
Slika 37. Vježba secco četverozvuka	33
Slika 38. Skladba Gavotte iz metode D. Watkina	34
Slika 39. Pozicije pedale.	35
Slika 40. Prikaz označenih pedala u pedaljeri	35
Slika 41. Oznake harfističkih efekata	36
Slika 42. Oznake harfističkih efekata	36
Slika 43. Oznake harfističkih efekata	36
Slika 44. Flageolet lijevom rukom	37
Slika 45. Flageolet desnom rukom	37
Slika 46. Etida broj 18. - E. Pozzoli	37
Slika 47. Vježba glissanda	38
Slika 48. Skladba Jesenska kiša – SusanMcDonald	39

